

לחנת המשטרה, כדי להזיק עורה. עכשיו, חשבת לעצמי בשני הלילות הארוכים שהפרידו ביני לבין היום בו אפ" סע מחוץ לחצר בית-הכלא, עכשיו אני מוכרח להצליח. אני מוכרח להצליח. אני מוכרח להצליח.

★ ★ ★ בפעם הראשונה קראו לי "ממזר!"

כל ימי חיי, מאז שמדתי עלי דעתי בבית אמי ועד ליום בו עזבתי את שער כלא מעשיהו, היו רצופים צער ומרוים. אני זוכר עדיין את היום בו נודע לי כי אינני בן לאבי. היינו גרים אז בדירה קטנה בחיפה — אמי, אבי והמשתתף אחי ואחיי. פעם, התעוררתי משנתי בבוא אבי מעבודתו כסדרן בבית קולנוע, והקשבתי מבלי משים לשיחתו עם אמי. גונב אז לי אוזני כי אבי היה נשוי עם אשה אחרת, בטרם שאתו את אמי לאשה. הבינותי כי אין זה אבי האמיתי, אשר מחלצו יצאתי. גם מחוץ לבית, משיחות השכנים ומ"פספוסים אחי, שמעתי פרטים דומים. באותה תקופה, בערך, עזרנו לדירה מרחתת יותר בהר הכרמל, ואז הכניסה אותי אלמוד במוסד עם פנימית-יום, בבית-יתומים ששכן ליד דירתנו החדשה.

בפעם הראשונה שכינו אותי "ממזר", היה זה באותו בית יתומים. זה היה המקרה שהביא למפנה הנורא בחיי. נפגעת עדי למעקפי גפשי ונמלטתי מיד מן המוסד. בדרכי הביתה חנקו את גרוני דמעות. אני זוכר כי סיפרתי או לאמי על כל מה שקרה והיא לא ייחסה לכך שום חשיבות. היא אמרה לי לחזור למוסד. לא אחזור! אינני רוצה להיות שם יותר! השיבו בוחי בתוקף, ואמנם לא חזרתי עוד לבית היתומים. אמי רשמה אותי לבית-ספר, אך עד לתחילת הלימודים — הימים היו ימי החופש הגדול — הסתובבתי יחד עם ילדי הרוב.

הידיעה כי אינני בן לאבי, ונסיבותיה של אמי להתעלם מכל שאלותי על כך, הן ציאו אותי משהי משקלי. לא יכולתי ללמוד, הייתי בורה מן הלימודים ומפריע בשעות בהן ישבתי בכיתה.

הייתי מתפרץ לעתים תכופות. פעם ברחתי מן הבית והסתובבתי במשך יומיים רצוי פים בחוצות חיפה. פעם אחרת השלכתי את שתי נעלי על ראשה של מחנכת הכיתה, שהעירה לי הערה שיגרתית. באתי אז משהו נורא, קשרה אותי בידי עוללתי וכלאה אותי במרתף החשוך של הבית. הגיפה את דלת המרתף. "כך תשאר שבוע ימים!" זעקה עלי, כשי הגיפה את דלת המרתף.

חלתי ללמוד באותו בית-ספר. אמי מצאה סנדלר שהסכים ללמד אותי את אומנותו. תחילה נראה מאד הדבר בעיני וחשתי בלבי הכרת תודה לאמי. חשבתי שבעיסוק זה אמצא ענין והתיים אף הם נראו לי באור יותר בהיר. אך לאמיתי של דבר, לא מצאתי את אשר קיוותי למצוא באותה סנדלריה, שאז באותם הימים, הייתי מכנה אותה "הסנדלריה הארוורה הזו".

במקום ללמד אותי תיקון נעלים, היה הסנדלר משמש בי כשליח לענייני האי-שנים. הייתי מונק וממרק את דירתו ועורך לו את כל קניות הבית. הייתי משמש כ"סבל לנעלים מוגמרות ולעור, אותו היה קונה בשוק הרחוק. תוך ימים אחדים היה אתה לי הסנדלריה כמאורה שטנים והסנדלר כשטן עצמו. באחד הימים, כשנעדרתי במשך כחצי שעה יתירה מן המקום, צרח עלי הסנדלר בבואי אחרה: "ממזר בן ממזר! זר! זר! זר!"

חשתי עצמי כעקוץ עקרב וזינקתי לרחוב. רק כשראיתי כי אין איש רודף אחרי, הייתי אסתי את מרוצתי ועברתי להליכה בצעדים רחבים ובלתי בוטחים. לא חזרתי אז הביתה, פחדתי מן המכות שאקבל לבטח. רק כעבור יומיים פגשה אותי אמי ברחוב. היא לקחה אותי הביתה ולהפתעתי הרבה לא הייתה שאלה כלל. סיפרתי לה בפרוטרוט על כל אשר עולל לי הסנדלר והיא השתתפה בצערי, נשארת או כשבוע ימים מבלי לעבוד או ללמוד.

★ ★ ★ אבי האמיתי חי!

אותם הימים העזתי גם בפעם הראשונה לשאול את אמי ישירות, מי הוא אבי. "אביך אתה זה מכבר", פטרה אותי אמי בפשטות עשויה. היתה זו כשכילי תגלית אשר פתחה את עיני לרחחה. מבלי משים שתי לשמועה.

אך לפתע הרצינו פני וחשתי מפני האמת המרה שבדבריה. בעיני רוחי ראיתי עד לאותו יום דמות של אב חי, ממש, ה"נמצא אי-שם. לא האמנתי לאמי. אספתי כמה כתובות של משפחות תימניות שחיו בחיפה, ושה"כירו את אמי בצעירותה, והייתי מבקר אצלן בחזונות שונות, כדי למשוך את בני הבית בלשונם ולהוציא מהם ידיעות על אבי האמיתי. כולם היו מתחמקים במנוד ראש ומושכים בכתפיהם: "מה לנו ול"אביך?" היו אומרים לי.

ההתחמקות שבתשובותיהם הגבירה את הרגשתי, כי אמנם אבי עדיין חי. אילו היה מת, היו אומרים לי זאת, חשבתי או והמשכתי לחפש את עקבותיו של האב המסתורי. חזרתי ושאלתי זאת גם את אבי החורג וגם את אמי, אך לא זכיתי לתשובה. עד אשר באחד הלילות שאלה אותי אמי: "מדוע זה תחזור על אותן השאלות בקשר לאביך?"

"יש ברצוני לדעת מי הוא ולראותו ב"קרוב", עניתי לה בפשטות וזכיתי לתשובה שהדגימה אותי: "אביך הוא איש רע", אמרה אמי במרידות.

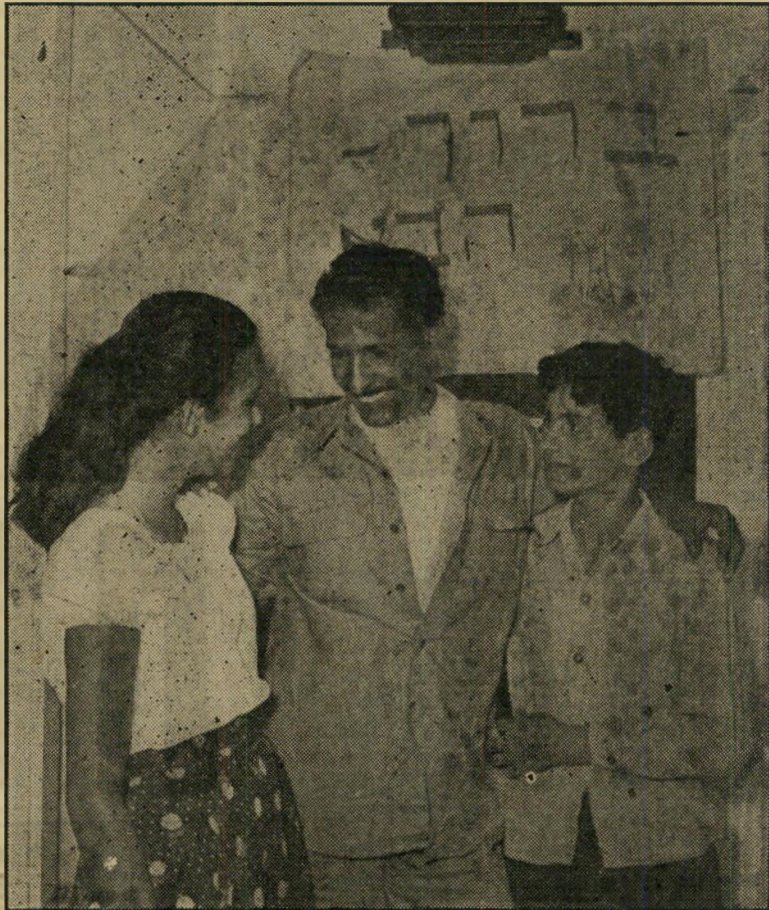
למשמע דברים אלה הלם בי לבי בעוז

אך הוא לא היה מחמיץ את פניו ותמיד תיקן את שגיאתי לאט לאט ותוך כדי הסבר מתאים. בתקופה בה עברתי אצלו, התחלתי לבקר גם בשיעורי ערב לנערים עובדים.

תקופת עבודתי אצל היפטר היתה אולי היפה בחיי, עד אז. היא נמשכה יותר מ"שנה וחצי. בהיותי בן 14 חצי הייתי נער גבוה ורחב כתפים, ונראיתי בוגר בכמה שנים מגילי. נערים רבים, בוגרים ממני, פחדו מפני. אז, באותם הימים, ניגש אלי אחד מנערי בית-המלאכה ואמר לי: "מדוע שיקרת לנו כי אביך מת?"

בבת אחת חלפה החלטה-בזק במוחי כי עלי להוציא את הנער את הידיעה, מהיכן הוא יודע כי אבי לא מת, כי אם חי. התי נפלתי עליו, תפסתי אותו בגרונו ואיימתי עליו שאהרוג אותו כמו יד אם לא יגלה לי את מקום המצאו של אבי. הנער פרפר בין ידי ואמר כי מכר שלו סיפר לו זאת. הוא נתן לי את שמו של המכר, אך לא את כתובתו.

בבית סיפרתי לאמי על מה שקרה. להפ"תעתי אמרה לי אמי, כי אמת בפי הנער ומכרו וכי אמנם אבי נמצא בחיים. המשכתי ושאלתי למקום מגוריו והיא ענתה לי בבכי

"כרוך הבא!" כמעט כל המשפחה היתה מטובה בחדר האורחים. כולם ציפו לבואי. על דלת החדר תמול דלת הכניסה, היתה תלויה כרזה גדולה, שצוירה בידו אחי ואחותי. "ברוך הבא!" אמרה הכרזה. חיבקתי את אחי, נשקתי לאחותי ונפלתי לזרועותיה של אמי, שלא הסכימה בשום אופן להצטלם.

עצור, כי אינני יודעת היכן נמצא אבי וכי הדבר אינו מענין אותה.

★ ★ ★ גיליתי את בית אבי

את הכיוון הראשון לחיפושים את רי אבי האמיתי, קיבלתי כשבאחד הימים חיטטתי במגירתה של אמי וגל תעור דות וגויות ישנים נפל לידי. באחת הידיעות, עתיקה וקרועה קמעה, מצאתי את השם מרחבי. צירפתי דבר לדבר והבינתי כי זהו שם משפחתו של אבי.

העבודה בבית-המלאכה מילאה או את כל חיי למרות הרצון העז שבקרבי לברר סוף סוף מי הוא אבי ולפגשו פנים אל פנים. המשכתי לעבוד בשקדנות בבית-המלאכה של היפטר, לקדם את ידיעותי במקצוע הפתחות.

בהיותי בן 16, שלח אותי מזכיר הנוער העובד למחנה נופש של התנועה. בין החברים והחברות החדשים שפגשתי שם והתיידדתי אתם, היו שתי אחיות תימניות מאפתח-הקצה ובאחי היפים הובר לי להפ"תעתי ששם משפחתן הוא מרחבי. חשבתי שאולי שתי אחיותי עומדות לפני.

התחלתי לחקור אותן בוהירות למשפחתן והן סיפרו לי שמשפחת מרחבי היא משפחה ענינה מאד בפתח-הקצה, וכי משפחות תימניות רבות בשם זה פזורות בעיר. כשי חזרתי לחיפה סיפרתי כל זאת להיפטר והוא עודד אותי והציע לי לחכות עוד כמה שנים, ולהפגש עם אבי-מולידי רק כשאגיע לגיל 18.

כערך באותה תקופה עזבתי את בית-המלאכה של היפטר ועברתי לבית-מלאכה גדול יותר של סולל-בונה. הייתי חסר מאד את היפטר, שבמרוצת השנים הפך כמעט לאבי. שוב החלו המחשבות הנוראות מתור-צעות בקרבי ואני לא יכולתי להתחזק מעמד כמעט באף מקום עבודה. הייתי מחליף את מקומות עבודתי בזה אחר זה.

פעם, באותם הימים, פגשתי את אחד ממכירי אמי. בהתרגשות רבצו ספרתי לו כי אני משתוקק למצוא את אבי. הוא גילה לי כי הוא יודע את מקום בית מגוריו. הפצתי בו במשך זמן רב עד שלבסוף הסכים לנסוע אתי לפתח-הקצה ולהראות לי את הבית מרחוק. נסענו יחד, רשמתי את מקומו של הבית והסכימה בזכרוני, וחזרונו לחיפה.

ביום בו הגעתי לגיל 18 הודעתי לאמי כי גיליתי את כתובתו של אבי, וכי יש ברצוני לנסוע אליו עתה ולפגשו. היא גר"תעה מפני, נבעתה והסמיקה, אך מידי גר"צעה והביעה את אי-התנגדותה בפשטות עשויה.

נסעתי לפתח-הקצה וברדתי מן האוטו"בוס פגשתי את אחת הבנות שהכרתי ב"מחנה הנופש. ביקשתי ממנה להראות לי את ביתו של יוסף מרחבי וסיפרתי לה כי עלי לסדר עמו ענין כלשהו בקשר לעבודתי.

כעבור דקות אחדות ניצבתי נבוך בפתח בית אבי. כל גופי החל מרטט מהתרגשות, כאילו הייתי אחוז קדחת. כמעט וחזרתי על עקבותי, אך לפתע אורתי עזו והתדפקתי קלות על הדלת. אשה צעירה פתחה לפני את הדלת ושאלה לרצוני. מאחוריה עמדה אשה זקנה אשר שלחה בי מבט חודר. האם יוסף מרחבי נמצא בבית? שאלתי כשאני מסתיר את התרגשותי. "הוא יחזור בעוד שעתים", השיבה.

שיקרתי ואמרתי כי עלי לסדר אתו דבר מה בקשר לעבודתי וחזרתי על עקבותי. אכלתי באחת המסעדות בפתח-הקצה, הס"תובכתי ברחובות וחזרתי לבית מרחבי אחרי שלוש שעות. אמי החורגת פתחה לי את הדלת. היא אמרה כי בעלה עלול לחזור בכל רגע, והומינה אותי להכנס ולחכות לו.

★ ★ ★ מי אבי, יוסף או זכריה?

שבתי באחד משני החרדים של הבית והנשים פספסו במטבח. שמעתי את הזקנה אומרת: "אני חושבת שזהו בנה של אסתר", והצעירה עונה לה: "אמא, אני פוחדת מפניו. הוא נראה לי כאחד מאנשי העולם התחתון".

הנשים החלו לחקור אותי, מי אני, מדוע באתי לכאן ומה אני רוצה. בתחילה שיקרתי, אך לבסוף הייתי מוכרח להודות: "נכון הדבר שאני בנה של אסתר ובאתי לראות את אבי". דממה נוראה קמה בחודי. היתה זו אמי החורגת שפילחה אותה בקולה: "כן, יוסף הוא אביך".

באותו ערב, הסבנו אבי, אני ובני מש"פחתו של אבי, סביב השולחן המשפחתי. עתה יהיו בביתנו שמונה ילדים במקום שבעה". אמר אבי לאשתו ולבניו. היו אלה רגעי אושר שבבילי. לא יכולתי ל"עצור את הדמעות שנגרו מעיני.

בבוקר חזרתי לחיפה, התפרצתי הביתה, מצאתי בו את אמי, אבי ואחי דני. סיפרתי להם על הכל ואמרתי שאני עוקר לפתח-הקצה. "יעקב, יבוא יום ותתחרט על צעדך זה", אמרה לי אמי, כשאבי מוסיף על דבריה: "יעקב! אם תפול חלילה לאיוו צרה, פנה אלי ואעזור לך תמיד".

בפתח-הקצה חיכתי לי קבלת פנים ל"בכתי, מצדה של אשת אבי, אותה כיניתי מידי בשם "אמא". בבית היתה הצפיפות רבה, אך כולם התייחסו אלי בסבר פנים יפות. התחלתי לעבוד בפתחיה בסוכה לבית אבי וחיי התגלו למישרין — עד שבאחד הימים הקשבתי במקרה לשיחת שניים מ"שכני-אבי. אותה יודע כי יעקב מרחבי איננו בנו של יוסף, כי אם של זכריה?" שאל האחד את השני.

סיפרתי זאת לאמי ולאבי. אל תשמע לדבריהם של אנשי השכונה, אמרה לי אמי החורגת, כל דבריהם הבל ושרק. שוב לא יכולתי לישון בלילות. מחשברי תי הקודמות החלו להתעורר בי מחוש והציקי לי מאד. ניגשתי אפילו לזכריה מר-